

Törekedjünk
a naps és árnyékos
ketrészletek
egyensúlyára

ÁRNYAK A KERTBEN

Meleg nyarainkon sokszor hiányoljuk, ha a kertünkben nincs árnyék.

Máskor viszont éppen az árnyékos részek adnak külön feladatot, hisz azok beültetésekor kissé más elveket kell követnünk.

Egy kert akkor élhető igazán, ha a szórt árnyékú, a mélyárnyékú és a napsütötte részek egyensúlyban vannak.

Jó tervezéssel, előrelátó gondolkodással ez könnyen megoldható.

Lombos fák és pergolák

Ha árnyéket szeretnénk, akkor igazi megoldásként lombos fák telepítésére gondolunk leggyakrabban. Valóban, a fák a lakóépületet is árnyékolják, annak szerkezeti elemeit védik a tűző nap erejétől, a lombkorona alatt elhelyezett asztalok, székek pedig kellemes nyári délutánok társasági helyszínei, vagy éppen pihenőhelyek lehetnek. Hogy mindez valóban teljesüljön, jól kell kiválasztani a fafajokat. Ismerni kell, hogy milyen gyorsan és milyen magasra nőnek meg, mekkora lesz a koronájuk átmérője és a díszítőértékükre is érdemes figyelni. A virágpompa, a levélzet textúrája, az őszi lombszín, a fatörzs és a korona látványa végigkísér bennünket egész évben. Más árnyéket vet a sűrű lombú, mint a laza koronájú fa, mint ahogy más az árnyékhátas egyetlen fa alatt és a kisebb-nagyobb facsoportok alatt. A lombkorona amellet, hogy tompítja a nap erejét, párologtat is, ami tovább hűti a levegőt. A fák alatt a hőmérséklet

közel 15 °C-kal alacsonyabb, mint a környezetükben.

Árnyéket vethet a kertben az épület, egy fal felület, vagy a kerítés is. De épített elemekkel is létrehozhatunk ilyen helyeket, amik lehetnek fedettek, zártak, így védve a belső tereket a napsütéstől. Ha lazán nyitottak ezek a helyek, ott futtatott élő növényzet is megoldja az árnyékolást. A fából vagy fémből készült pergolák, lugasok, kerti kiülők, pihenők, erkélyek rácszatának befuttatásához sokféle kúszócserje közül választhatunk. Színekkel, formákkal, a tavaszi és nyári virágözönnel igazi romantikát csempészhetünk a kertbe ezeken a jól látható, nagy felületeken. A szépség mellett a hasznosság is lehet szempont, jól árnyékol a gyümölcs-termő növények közül például a szőlő vagy a kivi. Ha nem haszonnövényt szeretnénk, akkor olyat ültessünk, amelynek a virágzási ideje hosszú, hogy egész nyáron élvezhessük a szépségét. Ha ezt egyetlen növény nem tudja teljesíteni, akkor egy nyáriakat és évelőket is telepíthetünk vegyesen, amelyek virágzási

A szomorúfűz
laza sátra
kellemes nyári
pihenőhelyet takar

Cserjék árnyékban és félárnyékban

Magyar név	Latin név
Babérmeggy	Prunus laurocerasus-fajták
Borostyán	Hedera-fajok és -fajták
Fagyal	Ligustrum-fajok és -fajták
Hóbogyó	Symphoricarpos-fajok és -fajták
Hortenzia	Hydrangea-fajok és -fajták
Japán babérsom	Aucuba japonica-fajták
Japán dérbabér	Skimmia japonica-fajták
Japánlonc	Lonicera japonica-fajták
Japánszentfa	Nandina domestica
Mahónia	Mahonia-fajok és -fajták
Magyal	Ilex-fajok és -fajták
Mirtuszlonc	Lonicera nitida-fajták
Örökzöld lonc	Lonicera pileata-fajták
Som	Cornus-fajok és -fajták
Télizöld	Vinca-fajok és -fajták
Törpe bangita	Viburnum opulus 'Compactum'

Évelők és díszfüvek árnyékban és félárnyékban

Magyar név	Latin név
Árnyliliom	Hosta-fajok és -fajták
Gólyaorr	Geranium-fajok és -fajták
Gyöngyikés gyepliliom	Liriope muscari
Hamuvirág	Ligularia-fajok és -fajták
Ibolya	Viola-fajok és -fajták
Indás infú	Ajuga reptans-fajták
Kankalin	Primula-fajok és -fajták
Lágyszörű palástfű	Alchemilla mollis-fajták
Májvirág	Hepatica nobilis
Páfrányok	Adiantum-, Asplenium-, Osmunda-, Polystichum-, Dryopteris-fajok és -fajták
Poloskavész	Cimicifuga-fajok és -fajták
Tüdőfű	Pulmonaria-fajok és -fajták
Tündérvirág	Epimedium-fajok és -fajták
Turbántok	Tiarella-fajok és -fajták
Szálkafű	Hakonechloa macra-fajták
Tarkasás	Carex morrowii 'Aureovariegata'

idénye egymást kiegészíti. Az egygyáriak közül szépek felfuttatva például a tűzbabok, a hajnalkák, a feketeszemek, az élő cserjék közül a rózsák, a loncok, az iszalagok, a lilakák, bár ez utóbbi erőteljes növekedését rendszeresen kordában kell tartani. Érdeemes a nagyobb levelű, kúszó vagy csavarodó hajtásrendszerű fajtákból választani, mert azok árnyékhatása egységesebb.

Árnyék vagy félárnyék

Teljes vagy mélyárnyékról akkor beszélünk, ha a területet naponta legfölből három órán keresztül éri a napsütés. Ezeknek a részleteknek a beültetését kell a legnagyobb odafigyeléssel kitalálni, mert kevés az olyan kifejezetten árnyéki növény, ami ilyen helyen jól érzi magát. Ráadásul ezek a helyek a talaj nedvességtartalma miatt eltérők, vannak nedves, nyirkos részek, de vannak nagyon szárazak is. A nyirkos területek kevés közvetlen fényt kapnak, a száraz árnyékba pedig a fák sűrű lombja nem engedi be a csapadékot, ez utóbbiakat a lombos fák tővénel, vagy kerítések, épületek árnyékában találjuk. Az ilyen helyek növényesítése nagy kihívás. Sokszor említettük már ebben a sorozatban, hogy a növények kiválasztásakor a legfontosabb, hogy olyanok kerüljenek az adott helyre, amelyek odaváló. Nekünk is könnyebb, ha jól érzi magát a növény a helyén, és nem látjuk, ahogy elpusztul, ha rossz választottunk. A talajtípus, illetve a fény-, víz- és tápanyagviszonyok a legfontosabbak, amiket tudnunk kell, mielőtt benépesítjük az árnyéki kertünket. Ismerjük meg persze a növényeinket is, amelyeket odaszánunk. Nyirkos árnyékban szépen fejlődnek a páfrányok, a püspöksüvegek, a turbántokok, a kis télizöldek, a gyöngyvirág. Száraz árnyékba ültessük például a kis télizöld 'Alba' fajtáját, az erdei pajzsikát, a gyöngyvirágot, a bőrlevelet, a lecsüngő sást.

A félárnyékos területekre naponta legalább 4-5 órán keresztül jut fény. A fák lombkoronája ott jellemzően laza, a fény finoman átszűrődik rajta. Ilyen helyre több növény közül választhatunk, mint a mélyárnyékba. Sokkal nagyobb a növények tűrőképessége, mint gondolnánk, ezért számos faj és fajta szépen fejlődik félárnyékban és napon is, például a kúszó kecskerágók, a gólyaorr több fajtája, a bangiták vagy a babérmeggyek.

Színek

Árnyékban a színekkel is játszhatunk, nem csak a formákkal. Amíg például a mélykék egyáltalán nem érvényesül, addig a narancssárga és a skarlátvörös szinte izzik a mélyárnyékban. Sok fehér virágú árnyéki növény jól

Fehér illatos rózsza ad árnyékot a pergolára felfuttatva kék és rózsaszín virágú évelők társaságában

A fehér törzsű nyírfák laza árnyékában jól mutatnak a fehér szirmú gyűszűvirágok, gólyaorrok, turbántokok, hunyorok

A játszótér fölött kifeszített napvitorlák adják az árnyékot

mutat a sötét zugokban, de azt jó, ha tudjuk, hogy nincs két azonos fehér árnyalatú növény a természetben. Tehát előfordulhat, hogy ha két fehér virágú fajtát ültetünk egymás mellé, akkor csak az egyik érvényesül majd igazán. Jól mutatnak a fehéren tarkázott levelű fajták, vagy bármilyen különleges halvány árnyalatú levélszín. Érdekes zöld hatás keletkezik a különböző finom levelű páfrányfajok egymás mellé ültetésével.

Figyeljük a kiültetett növényeket, melyik érzi jól magát, melyik kevésbé. Ha azt látjuk, hogy szárad, levelei tartósan fonnyadnak, akkor inkább ültessük át, adjunk neki esélyt az életre valahol máshol. A kert folyamatos figyelmet kíván, munkát ad, amit szépségével, életerejével hálál meg. Ez benne a szép.

Megeysi Éva